

Spełnienie warunków do wcześniejszej emerytury pracowniczej do końca 2008 r. gwarancją przyznania świadczenia

Komu przysługuje wcześniejsza emerytura pracownicza

Wcześniejsza emerytura pracownicza przysługuje osobom, będącym ostatnio pracownikami:

- urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. – bez żadnych dodatkowych warunków, dotyczących daty, do której musi być osiągnięty staż pracy czy złożony wniosek,
- urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., o ile nie przystąpiły do OFE albo zgłosiły wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, a warunki dotyczące osiągnięcia wymaganego stażu i wieku spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r.

Zgłoszenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, nie wymaga wypełniania jakichś szczególnych formularzy, czy też kontaktowania się z OFE w celu rozwiązania umowy. Wystarczające jest wypełnienie odpowiedniego punktu, zawartego we wniosku o emeryturę (formularz ZUS – Rp 1).

Jakie są warunki wymagane do uzyskania tej emerytury

Wcześniejsza emerytura pracownicza przysługuje osobom, które nie osiągnęły wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Od kobiety wymaga się osiągnięcia 55 lat i udowodnienia co najmniej 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, a jeśli została uznana za całkowicie niezdolną do pracy - co najmniej 20 lat tych okresów.

Mężczyzna uzyska prawo do tej emerytury po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli:

- udowodnił 35 lat okresów składkowych i nieskładkowych albo
- ma co najmniej 25-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy.

Warunek ukończenia wieku

Wcześniejsza emerytura przysługuje kobiecie, która ukończyła 55 lat, a nie ukończyła 60 lat oraz mężczyźnie, który ukończył 60 lat, a nie ukończył 65 lat.

Złożenie wniosku o emeryturę po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego skutkuje przyznaniem emerytury w oparciu o inną podstawę prawną.

W odniesieniu do osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. podstawą do przyznania emerytury będzie w takim przypadku art. 27 ustawy emerytalnej. Dla osób z tej grupy

wiekowej nie ma to większego znaczenia, bowiem nie zmienia się sposób ustalania wysokości emerytury.

Natomiast w przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które wnioskiem o przyznanie emerytury zgłoszą po ukończeniu 60 lat (kobieta) – podstawę prawną przyznania emerytury stanowi art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej, co pociąga za sobą ustalenie wysokości tej emerytury na nowych (mieszanych) zasadach.

WAŻNE! Ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., warunek ukończenia wymaganego wieku muszą spełnić najpóźniej w dniu 31 grudnia 2008 r.

Oznacza to zatem, że spośród ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., emerytura ta może być przyznana wyłącznie kobietom, urodzonym w latach 1949 – 1953. Tylko te kobiety osiągną do dnia 31 grudnia 2008 r. wymagany wiek emerytalny, tj. 55 lat.

Nie uzyskają jej mężczyźni urodzeni po 1948 r., bowiem do dnia 31 grudnia 2008 r. nie osiągną wymaganego wieku (60 lat).

Warunek posiadania wymaganego okresu

Uzyskanie uprawnień do emerytury jest uwarunkowane udowodnieniem wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego.

Okres ten wynosi 30 lat albo 20 lat w przypadku kobiet uznanych za całkowicie niezdolne do pracy.

Natomiast mężczyźni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r. muszą udowodnić 35 lat, a jeśli zostali uznani za całkowicie niezdolnych do pracy - 25 lat składkowych i nieskładkowych.

Od kobiet ze średniej grupy wiekowej wymaga się, aby posiadały wymagany staż emerytalny najpóźniej w dniu 31 grudnia 2008 r. Brak w tej dacie wymaganego okresu wyklucza możliwość przyznania wcześniejszej emerytury.

WAŻNE! Kobiety urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., warunek posiadania wymaganego okresu muszą spełnić najpóźniej do dnia 31 grudnia 2008 r.

Warunek powstania całkowitej niezdolności do pracy

Kobiety, które nie udowodniły 30-letniego stażu emerytalnego, natomiast udowodniły co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, mogą uzyskać wcześniejszą emeryturę o ile zostały uznane za całkowicie niezdolne do pracy.

W przypadku kobiet ze średniej grupy wiekowej całkowita niezdolność do pracy musi powstać najpóźniej w dniu 31 grudnia 2008 r. Natomiast orzeczenie lekarza orzecznika (komisji lekarskiej) ZUS stwierdzające tę niezdolność, może być wydane także po tej dacie.

WAŻNE! Całkowita niezdolność do pracy, umożliwiająca przyznanie emerytury przy udowodnieniu 20-letniego stażu emerytalnego kobietom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., musi powstać najpóźniej w dniu 31 grudnia 2008 r.

Pozostałe warunki

Pozostałe warunki wymagane do przyznania omawianej emerytury, a więc:

- 1) pozostawanie ostatnio, przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę, w ubezpieczeniu pracowniczym,
- 2) pozostawanie w stosunku pracy przez co najmniej 6 miesięcy w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym

w równym stopniu dotyczą osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. i osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r.

Od osoby, która przez cały okres wymagany do nabycia prawa do emerytury pozostawała w stosunku pracy, nie jest wymagane, aby ostatnim tytułem ubezpieczenia społecznego przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę był stosunek pracy.

Również łagodniejsze warunki są wymagane od osób, które w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę są uprawnione do renty z tytułu niezdolności do pracy. Osoby te nie muszą udowodnić co najmniej 6 miesięcy zatrudnienia w okresie ostatnich 24 miesięcy ubezpieczenia społecznego. Jednak ostatnim tytułem ich ubezpieczenia musi być ubezpieczenie z tytułu stosunku pracy.

Te warunki bada się w dacie ubiegania się o emeryturę. Nie wymaga się ich spełnienia na dzień 31 grudnia 2008 r.

Do kiedy trzeba złożyć wniosek o emeryturę

Problem daty złożenia wniosku nie dotyczy ubezpieczonych urodzonych przed 1949 r. Złożenie wniosku o emeryturę jest możliwe w każdym czasie, a jeśli nastąpi po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego (60 lat – kobieta, 65 lat – mężczyzna) - zmieni się jedynie podstawa prawna przyznania emerytury (uzyskają prawo do powszechnej emerytury), natomiast nie ulegnie zmianie sposób obliczenia jej wysokości.

Mając na uwadze mylące i co najmniej nieścisłe informacje, jakie w tym zakresie ukazują się w mediach, należy podkreślić, że kobiety, które osiągnęły lub do końca 2008 r. osiągną wiek 55 lat, nie muszą składać wniosku o wcześniejszą emeryturę przed 1 stycznia 2009 r.

Dzień 31 grudnia 2008 r. jest ostatecznym terminem na spełnienie warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury, a nie ostatecznym terminem na zgłoszenie wniosku o jej przyznanie.

Należy jednak zwrócić uwagę, że zgłoszenie wniosku o emeryturę po osiągnięciu 60 lat oznacza przyznanie nowej emerytury, co pociąga za sobą inny (mieszany) sposób ustalenia jej wysokości.

WAŻNE: Kobiety, urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., najpóźniej w dniu 31 grudnia 2008 r. muszą spełnić warunek osiągnięcia wieku, udowodnienia wymaganego stażu emerytalnego oraz powstania niezdolności do pracy. Wniosek o emeryturę mogą zgłosić po 31 grudnia 2008 r., jednak - aby wysokość emerytury była ustalona na starych zasadach, muszą to zrobić przed ukończeniem 60 roku życia.

PYTANIE *Czy kobiecie, która ukończyła 55 lat w 2008 r. i posiada 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych, ZUS przyzna emeryturę także na wniosek zgłoszony w 2009 czy 2010 r.?*

Tak. W przypadku tej emerytury istotne jest, aby do dnia 31 grudnia 2008 r. ubezpieczona osiągnęła wiek (55 lat) i staż (30 lat, a w przypadku całkowitej niezdolności do pracy – 20 lat). Natomiast wniosek o emeryturę może być zgłoszony także w późniejszych latach. Aby wysokość emerytury została obliczona na „starych” zasadach konieczne jest zgłoszenie wniosku przed ukończeniem 60. roku życia. Należy także pamiętać, że ostatnim zatrudnieniem przed zgłoszeniem wniosku musi być zatrudnienie w ramach stosunku pracy, a okres tego zatrudnienia musi wynosić co najmniej 6 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach podlegania ubezpieczeniom społecznym.

PYTANIE *Czy dla uzyskania wcześniejszej emerytury kobieta urodzona po 1948 r. musi zgłosić wniosek o emeryturę i rozwiązać stosunek pracy przed dniem 31 grudnia 2008 r.?*

Nie. Rozwiązanie stosunku pracy nie jest w tym przypadku warunkiem wymaganym do przyznania emerytury. Nie ma również potrzeby składania wniosku w 2008 r. Uprawnienia do tej emerytury nie „przepadają”, a pamiętać należy o tym, że złożenie wniosku przed ukończeniem 60. roku życia oznacza obliczenie jej wysokości wg „starych” zasad.

Osoby urodzone przed 1949 r. zawsze mają prawo do emerytury obliczanej na starych zasadach

Ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r. – niezależnie od daty zgłoszenia wniosku o emeryturę i niezależnie od tego, jaki jest tytuł nabycia prawa do tego świadczenia – zawsze uzyskają emeryturę obliczoną według „starych” zasad (art. 53 ustawy emerytalnej).

Jedyny wyjątek od tej zasady dotyczy ubezpieczonych, którzy spełnili warunki do uzyskania emerytury na zasadach określonych w art. 27 ustawy emerytalnej (kobieta - wiek 60 lat, staż - 20 lat i mężczyzna wiek 65 lat, staż 25 lat), którzy:

- kontynuowali ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu wieku wynoszącego 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn,

- wystąpili z wnioskiem o emeryturę po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2008 r. W przypadku tych osób wysokość emerytury, **na ich wniosek**, może zostać obliczona na nowych zasadach, jeżeli jest wyższa od obliczonej na dotychczasowych zasadach.

Z napływających do Zakładu sygnałów wynika, iż rozpowszechniany jest – niczym nie uzasadniony - pogląd, iż mężczyźni, którzy osiągnęli wiek 60 lat i udowodnili 35-letni staż pracy, dla uzyskania uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowniczej, wnioski o emeryturę muszą zgłosić do 31 grudnia 2008 r. oraz że muszą rozwiązać stosunek pracy.

Pogląd ten nie znajduje żadnego uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Po pierwsze – wcześniejsza emerytura pracownicza, przewidziana dla 60-letnich mężczyzn – dotyczy tylko ubezpieczonych urodzonych przed 1949 r.

Dla tej grupy ubezpieczonych (odmiennie niż ma to miejsce w przypadku osób urodzonych po 1948 r. a przed 1969 r.) ustawa emerytalna nie przewiduje żadnej daty granicznej, do której muszą być spełnione warunki wymagane do uzyskania emerytury.

Tak więc wcześniejszą emeryturę pracowniczą uzyska zarówno ten ubezpieczony, który osiągnął już wiek 60 lat, ale wymagany staż osiągnie, np. w 2010 r., jak i ten, który ma już wymagany staż i wiek, ale nie chce rozwiązywać umowy o pracę, a z wnioskiem o emeryturę wystąpi, np. w 2011 r.

Po drugie – poza przypadkiem wskazanym na wstępie - ubezpieczonym urodzonym przed 1949 r. wysokość emerytury zawsze oblicza się na „starych” zasadach. Jeśli więc wniosek o emeryturę zgłosi mężczyzna, który ukończył już 65 lat, a wcześniej spełniał warunki do wcześniejszej emerytury pracowniczej – ZUS ustali mu prawo do tzw. powszechnej emerytury, przysługującej z tytułu ukończenia wieku 65 lat i udowodnienia co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a wysokość tej emerytury obliczy w myśl dotychczasowych zasad.

Tak więc tylko od woli oraz sytuacji życiowej ubezpieczonego urodzonego przed 1949 r. zależy to, kiedy wystąpi z wnioskiem o przyznanie wcześniejszej emerytury pracowniczej.

PYTANIE Mam 60 lat i przepracowane 40 lat. Nie zamierzam przerywać pracy, tym bardziej, że osiągam bardzo wysokie zarobki (ok. 5 000 zł miesięcznie). Czy przypadnie mi prawo do wcześniejszej emerytury, jeśli wniosek złożę w 2011 r. Czy wniosek ten muszę złożyć przed ukończeniem 65 lat.

Nie, ubezpieczony nie utraci prawa do wcześniejszej emerytury, jeśli wniosek złożę w 2011 r., a więc przed ukończeniem 65 lat. Natomiast w przypadku złożenia tego wniosku po ukończeniu 65 lat zmieni się podstawa prawna przyznania świadczenia (będzie nią art. 27, a nie art. 29 ustawy emerytalnej), nie zmieni się natomiast sposób obliczenia wysokości emerytury. Ponadto w przypadku zgłoszenia wniosku po raz pierwszy po ukończeniu 65. roku życia, jeśli po osiągnięciu tego wieku ubezpieczony nadal pracował – będzie mógł zgłosić wniosek o sprawdzenie, czy korzystniejsze jest obliczenie wysokości emerytury według „nowych”, czy też według „starych” zasad.

Należy także pamiętać, że ostatnim zatrudnieniem przed zgłoszeniem wniosku o wcześniejszą emeryturę pracowniczą, musi być zatrudnienie w ramach stosunku pracy, a okres tego zatrudnienia musi wynosić co najmniej 6 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Podwyższenie emerytur w 2009 r.

Waloryzacja świadczeń

Ustawa emerytalna przewiduje coroczną waloryzację emerytur i rent.

Waloryzacji emerytur i rent dokonuje się poprzez podwyższenie wskaźnikiem waloryzacji kwoty świadczenia oraz podstawy jego wymiaru.

Wskaźnik waloryzacji wynosi nie mniej niż średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym, zwiększony o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym. Do obliczenia tego wskaźnika waloryzacji stosuje się średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów albo średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku kalendarzowym – w zależności od tego, który wskaźnik jest wyższy.

Dalsze zwiększenie wskaźnika waloryzacji o 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia jest corocznie przedmiotem negocjacji w ramach Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych. Ustalane w drodze negocjacji zwiększenie wskaźnika waloryzacji ogłasza minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. W przypadku braku porozumienia w Komisji Trójstronnej - o wysokości wskaźnika waloryzacji decyduje - w drodze rozporządzenia - Rada Ministrów – biorąc pod uwagę średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym oraz realny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym.

Nowa kwota bazowa

Od 1 marca 2009 r. zmieni się również wysokość kwoty bazowej. Przy zastosowaniu tej kwoty obliczane są nowoprzyznawane świadczenia. Z udziałem tej kwoty przeliczane są również emerytury przyznane wcześniej, w okresie obowiązywania innych kwot bazowych (o ile zostaną spełnione warunki określone w art. 110 ustawy emerytalnej).

Praca przez 30 miesięcy po przyznaniu emerytury

Wśród świadczeniobiorców rozpowszechnione jest – podtrzymywane przez media – przekonanie, o możliwości przeliczenia emerytury od nowej kwoty bazowej w

przypadku, gdy po przyznaniu tej emerytury, przez okres 30 miesięcy, wykonuje się pracę zarobkową podlegającą obowiązkowi ubezpieczeń społecznych.

Takie stanowisko wynika z mylenia możliwości przeliczenia od nowej kwoty bazowej emerytury już przyznanej (co może nastąpić wyłącznie wskutek ponownego ustalenia jej wysokości od podstawy wymiaru obliczonej z uwzględnieniem zarobków uzyskanych po przyznaniu emerytury i po spełnieniu pozostałych warunków wskazanych w art. 110 ustawy emerytalnej) z przyznaniem kolejnej emerytury, w oparciu o inną podstawę prawną i obliczanej na „starych” zasadach osobie, która jest uprawniona do emerytury wcześniejszej.

WAŻNE! Skutek pozostawania w ubezpieczeniach społecznych przez co najmniej 30 miesięcy po przyznaniu emerytury dotyczy **wyłącznie** sposobu obliczania **części socjalnej** (24% kwoty bazowej) nowo przyznawanej emerytury.

Skutki te nie dotyczą całej wysokości emerytury, bowiem w przypadku przyznawania emerytury po emeryturze, podstawę wymiaru nowo przyznawanej emerytury może stanowić wyłącznie podstawa wymiaru emerytury przyznanej wcześniej, a więc podstawa obliczona od „starej” kwoty bazowej.

Tym samym nie ma możliwości:

- zastosowania – do obliczenia podstawy wymiaru kolejnej emerytury - innej kwoty bazowej niż ta, która została ostatnio przyjęta do obliczenia podstawy wymiaru wcześniej przyznanej emerytury,
- obliczenia części stażowej od kwoty bazowej obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku o kolejną emeryturę.

PODSUMOWANIE ! Podleganie ubezpieczeniom społecznym przez okres 30 miesięcy po przyznaniu emerytury nie uzasadnia jej przeliczenia od nowej kwoty bazowej, a jedynie powoduje to, że w przypadku przyznawania kolejnej emerytury osobie uprawnionej do wcześniejszej emerytury, od nowej kwoty bazowej obliczana jest część socjalna nowo przyznawanej emerytury. Część stażowa tej emerytury ustalana jest przy zastosowaniu „starej” kwoty bazowej.

PYTANIE: *Wcześniejsza emerytura została przyznana w grudniu 2005 r. Po przyznaniu świadczenia emerytka od dnia 15 stycznia 2006 r. podjęła zatrudnienie w ramach stosunku pracy i pracowała na ½ etatu przez okres 2 lat i 7 miesięcy, jednocześnie pobierając emeryturę. W grudniu 2008 r. emerytka skończyła 60 lat, a wniosek o powszechną emeryturę zamierza złożyć w marcu 2009. Czy ZUS obliczy wysokość emerytury od nowej kwoty bazowej?*

Emerytka podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym przez okres 30 miesięcy po przyznaniu wcześniej ustalonej emerytury, a zatem część socjalna nowej emerytury zostanie obliczona od kwoty bazowej obowiązującej w dacie przyznawania tej emerytury. Podstawę wymiaru tej emerytury stanowić będzie podstawa wymiaru wcześniej przyznanego świadczenia, a zatem część stażowa, zależna od udowodnionych okresów i podstawy wymiaru, zostanie obliczona od kwoty bazowej ostatnio przyjętej do obliczania podstawy wymiaru emerytury wcześniejszej.

PYTANIE: *Po przyznaniu wcześniejszej emerytury, pracownica nadal pracowała i osiągała dość wysokie zarobki. W październiku 2008 r. skończyła 60 lat i ZUS ustalił jej emeryturę w części socjalnej od nowej kwoty bazowej, a w części stażowej – od starej kwoty bazowej. Za podstawę wymiaru nowej emerytury przyjęta została podstawa wymiaru emerytury wcześniejszej. Czy podstawa wymiaru emerytury może ulec przeliczeniu od nowej kwoty bazowej, jeśli emerytka przedłoży wykaz zarobków?*

Tak. Jeżeli są to zarobki choćby w części uzyskane po przyznaniu emerytury powszechnej, ustalonej w październiku 2008 r. (zarobki uzyskane w 2008 r.), a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio ustalonego – emerytura zostanie w całości przeliczona z uwzględnieniem kwoty bazowej obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie podstawy wymiaru. Warunek posiadania wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru nie jest wymagany, jeśli w okresie od przyznania emerytury do zgłoszenia wniosku o przeliczenie podstawy wymiaru, emerytka nie pobrała ani jednego świadczenia.